

Kiss Roland

Az amerikai hadsereg Irak és Afganisztán után

Az iraki és afganisztáni háborút egy szinte láthatatlan ellenséggel szemben vívta az amerikai haderő több mint egy évtizeden keresztül, úgy, hogy még a katonai sikerek sem jelentettek győzelmet a háborúban. Ráadásul olyan hadviselést kellett folytatnia, amely szöges ellentétben állt a hagyományos hadviselés „megszokott” formáival (nagyméretű kötelékek bevetésével, az ellenséget fejlett technológiájú eszközökkel, jelentős tűzerővel és manőverekkel szétzúzó, felmorzsoló modelltől), amelyre az amerikai fegyveres erők addig folyamatosan készültek. E kilátástalan küzdelemnek – amelyről rövidesen a katonák, de még a politikusok is tudhatták, hogy nem nyerhetik meg – az amerikai szárazföldi erők (U.S. Army) viselték a fő terhet. A szerző azt összegzi, hogy a műveleti terhek, a változó követelmények és a forrásszűkösség kényszerei között őrlődve a szárazföldi haderőnem hogyan alakult át eddig, és milyen úton modernizálódik a következő években.

Szervezet

Az iraki és afganisztáni háborúk hadműveletei alatt az amerikai Hadsereg¹ sokat veszített képességeiből, mivel a harctér szívóhatása és a felkelés elleni műveletek (*counter-insurgency* – *COIN*) egyeduralgódósága miatt sok korábbi kiképzési ciklus (például sarkvidéki körülmények között és dzsungelben végrehajtott műveletekre történő felkészítés) háttérbe szorult vagy kimaradt. Ezért a két nagy tengerentúli háború lezárását követően újra vizsztatérnek a teljes spektrumú kiképzésre, így például a hagyományos háborúk megvívására vagy az olyan veszélyek elhárítására, mint a nem lineáris „hibrid” háború megvívása. Azonban a szárazföldi haderőnem még a legoptimistább becslések szerint is csak 2020-ra érheti el legkorábban a háborúk előtti képességi szintet.² A jövő Hadseregével kapcsolatban elvárják, hogy a feladatok széles spektrumát hajthassa végre, illetve képesnek kell lennie gyorsan, hosszabb távra erőket telepíteni és bevetni több fázisú műveletekben, biztosítva a konfliktus utáni rendezést és a stabilitás helyreállítását is.³ Azonban mindezt csökkenő létszámmal és költségvetéssel kell megoldania.

2001-ben, amikor a terrorizmus elleni háború megkezdődött, az amerikai Hadsereg létszáma 480 ezer fő volt,⁴ majd a növekvő műveleti követelmények hatására a következő évtizedben ez a szám egészen 570 ezerre emelkedett. Mivel elsősorban szárazföldi alakulatokra volt szükség, ezért minden hadosztály kapott egy negyedik harcoló dandárt,

1 A tanulmányban az Amerikai Egyesült Államok fegyveres erőinek szárazföldi haderőnemét – U.S. Army – „Hadsereg” megnevezéssel illetjük, ugyanis ez közelebb áll az angol elnevezéshez, mint a „szárazföldi erők”, amit a magyar terminológiában egyébként más ország esetében általában használnánk, míg a „hadsereg” általános megnevezéssel a „haderő” szinonimája lenne.

2 Harper, Jon: *Army's return to full-spectrum training hampered by budget cuts*. *stripes.com*, 2014. 11. 29.

3 *2014 Quadrennial Defense Review*; Department of Defense; 2014, 29. o.

4 *Active Duty Military Personnel, 1940–2011*. *infoplease.com*, 2014. 11. 20.

amivel jelentősen felduzzasztották a haderőnemet. Jelenleg 510 ezer aktív katona szolgál az amerikai Hadseregben, ez 2019-re 420 ezerre is csökkenhet.⁵ Ez a szám még nem végleges, de ha a 2016-os költségvetési évben és az után is folytatódnak a megszorítások, akkor valószínűleg válhat. Az optimistább becslés szerint 2019-re az aktív erő 440-450 ezer főre, a Nemzeti Gárda 358 ezerről 335 ezerre (vagy megszorítások esetén 315 ezerre), míg a tartalék erő 205 ezerről 195 (vagy 185) ezer főre csökken.⁶ A 2015-ös költségvetési évben a hadsereg 120,5 milliárd dolláros költségvetési igényt nyújtott be (a csúcscsúszakban 144 milliárd dollár felett rendelkezett), ami 4,5 milliárdos csökkenés az előző évihez képest. Ebből 46% jut majd a személyi kiadásokra, 35% a műveletekre és 17% a kutatás-fejlesztésre és beszerzésre.⁷ Decemberben a kongresszus 585 milliárd dollárt szavazott meg a védelmi kiadásokra, ebből 521,3 milliárdot szánnak a nemzetvédelemre és 63,7 milliárdot a tengerentúli műveletekre.⁸

A Hadsereg aktív alakulatai az egész világot lefedő amerikai összhaderőnemi parancsnokságoknak vannak alárendelve (amelyeken belül minden haderőnemnek megvannak a saját parancsnokságai), míg a különleges műveleti erők a különleges műveleti parancsnokságnak (*Special Operations Command – SOCOM*), illetve a kijelölt csapatok az űr- és rakétavédelmi, illetve a felszíni szállítási és logisztikai parancsnokságoknak.⁹ A Hadsereg döntő része az Egyesült Államok területén tartózkodik a kontinentális parancsnokság irányítása alatt (*Continental United States – CONUS*), és szükség esetén innen települ. A Nemzeti Gárdát (*National Guard – NG*) csak rendkívüli esetekben vetik be külföldön, mint például az elhúzódó iraki és afganisztáni háborúk során, amikor az aktív haderőnek szüksége volt további emberanyagra és felszerelésre.

Jelenleg a Hadsereg tíz hadosztállal rendelkezik,¹⁰ amelyek alárendeltségében dandárok vannak. Közöttük 5 páncélos/gépesített gyalogoshadosztály¹¹ (1. páncélos, 1. lovas, 1., 3., 4. gyalogoshadosztályok), két gépesített gyalogoshadosztály (Stryker) (2. és 25. gyalogoshadosztály),¹² a 10. hegyivadász (könnyű gyalogos) hadosztály, a 82. légideszant (ejtőernyős) hadosztály és a 101. légideszant (légi roham-) hadosztály. A hadosztályok általában 3-4 harcoló, 1 támogató és 1 csapatrepülő dandárt foglalnak magukban.¹³ A harcoló erők része még 3 lovasezred: 2. és 3. (Stryker) és a 11. páncélos lovasezred (a 11. ellenerő feladatokat is ellát a Nemzeti Gyakorló Központban), továbbá a 173. légideszant és két önálló csapatrepülő-dandár. A Hadsereg keretébe tartozik továbbá 7 tüzér, 5-5 műszaki és

5 Wasserly, Dan: Army of adaption. *Jane's Defence Weekly* 8 October 2014; 21. o.

6 2014 *Quadrennial Defense Review* 29. és 39–40. o.

7 Vergun, David: FY15 Army budget: request includes small pay raise, 490K end strength. *army.mil*, 2014. 11. 20.

8 Wong, Kristina: What's inside Congress's \$585B defense bill? *thehill.com*, 2014. 12. 05.

9 **Organization.** *army.mil*, 2014. 11. 20.

10 Ezenfelül a Nemzeti Gárdának még 8 hadosztálya van 20 gyalogos, 7 páncélos és 1 Stryker dandárral, továbbá több tucatnyi harci támogató és kiszolgáló-támogató dandárral és csoporttal (nagyjából zászlóalj- vagy osztályerővel). **ARNG By The Numbers.** *arng.army.mil*, 2014. 11. 20.

11 A kettő között Amerikában mára már nincs különbség, tekintettel arra, hogy összefegyvernemi manőverzázslóalkj állnak a nehézdandárok alárendeltségében, amelyek egy törzs és két-két páncélos és gépesített gyalogos századból állnak. Ezek M1 Abrams harcokcsikkal és M2 Bradley gyalogsági harcjárművekkel vannak felszerelve, századonként 14-14-gyel.

12 A felsorolt hadosztályok alárendeltségébe nem feltétlenül tartoznak egyforma dandárok. Például a 25. gyalogoshadosztály kötelékébe két Stryker és egy-egy gyalogos és légideszantdandár tartozik.

13 A 101. légideszant-hadosztálynak légi roham jellegéből adódóan jelenleg két csapatrepülő dandárja van, illetve több hadosztály saját tüzérdandárral is rendelkezik.

légvédelmi, 8 híradó, 4 katonai rendész, 2 vegyvédelmi, 3-3 logisztikai és egészségügyi és 1 CIMIC-dandár.¹⁴

A 2015-ös költségvetési évre a tervek szerint 32 aktív és 28 Nemzeti Gárda-dandár-harccsoport marad meg, szemben a jelenlegi 37 aktív dandárral. Ezzel együtt több dandártörzs is megszűnik,¹⁵ szinte minden hadosztály elveszíti egyik dandárját,¹⁶ de várhatóan 2019-ben is 10 aktív és 8 NG-hadosztály marad.¹⁷ Eszerint végül az aktív állományban 11 páncélos, 14 gyalogos (5 ejtőernyős és 3 légi roham-) és 7 Stryker dandár marad meg.¹⁸ Ugyanakkor összesen 37 dandár kap egy harmadik (harcoló) manőverzászlóaljat.¹⁹ Ez azért fontos, mivel a gyalogos és nehéz dandároknak a jelenlegi rendszer szerint csak kettő van. A támogató zászlóaljakat várhatóan átszervezik műszaki zászlóaljjakká, illetve a dandár tüzérsztyálya a jelenlegi két üteg helyett (2x8 tarack) hármat kap (3x6 tarack).²⁰

Az aktív állomány 13 csapatrepülő-dandárjából 5 éven belül eltűnik 3,²¹ az egyik a 101. légideszant 159. helikopteres egysége lesz, ezzel a hadosztály két csapatrepülő-dandárjából csak egy marad meg, illetve állománya is 2400 fővel csökken. Ennek ellenére továbbra is szeretnék 12 tartalék (10 NG, 2 tartalékos) csapatrepülő-dandárt fenntartani.²² A csapatrepülő-dandárokból jelenleg nehéz (4), közepes (8) és teljes spektrumú (1) létezik.²³ A két nehéz dandár összesen 48 AH-64 harci, 38 UH/HH-60 általános feladatú és 12 CH-47 nehéz szállítóhelikopterrel rendelkezik. A közepes dandárok 24 darab AH-64 harci és 30 OH-58 harctámogató, 38 UH/HH-60 általános feladatú és 12 CH-47 nehéz szállítóhelikopterrel,²⁴ míg a teljes spektrumú dandár 24 AH-64, 21 OH-58, 38 UH/HH-60 és 12 CH-47 helikopterrel, valamint 8 darab RQ-7 és 12 MQ-1C pilóta nélküli repülőgéppel (*Unmanned Aerial Vehicle* – UAV) rendelkezik.²⁵

A 66 ezer fős egyesített (vagy összhaderőnemi) különleges műveleti parancsnokság (SOCOM) alárendeltségében van a hadsereg különleges műveleti parancsnoksága, mintegy 28 500 fővel. Ez alá az alábbi alakulatok tartoznak: a 75. ranger ezred (3 ranger zászlóalj, 1 támogató zászlóalj), a Különleges Erők (zöldsapkások) hét csoportja²⁶ (1., 3., 5., 7., 10., illetve a 19. [NG] és 20. [NG] különleges műveleti csoportok)²⁷ és a 160. különleges műveleti csapatrepülő-ezred;²⁸ de a 4. és 8. információs támogató csoport (PSYOPS), a 95.

14 The Military Balance 2014. The International Institute for Strategic Studies, London, 2014; 43. o.

15 Wasserbly, Dan: i. m. 21. o.

16 Lopez, C. Todd: *Brigade combat teams cut at 10 posts will help other BCTs grow.* *army.mil*, 2014. 11. 20.

17 *2014 Quadrennial Defense Review*, 39. o.

18 Lopez, C. Todd: i. m.

19 Wasserbly, Dan: i. m. 21. o.

20 Lopez, C. Todd: i. m.

21 Wasserbly, Dan: i. m. 24. o.

22 Tan, Michelle: *Army names inactivating combat aviation brigade.* *armytimes.com*, 2014. 11. 20.

23 *US Army Plans to Cut 3 of 13 Aviation Brigades by 2019.* *defensenews.com*, 2014. 11. 20.

24 FM 3-04.111 Aviation Brigades, 1–5. o.

25 U.S. Army Aviation and Full-Spectrum Operations, Institute of Land Warfare Association of the United States Army, Arlington, 2010, 8–10. o.

26 Nagyjából ezrednek felel meg, 1400 fő/csoport. Feickert, Andrew: *U.S. Special Operations Forces (SOF): Background and Issues for Congress.* Congressional Research Service, 2014, 4. o.

27 Látható, hogy az 1. különleges erők műveleti különítmény, a Delta (1st SFOD-D) vagy népszerűbb nevükön a Delta Force hiányzik a listából, ennek oka, hogy Washington hivatalosan cáfolja az alakulat létezését, és ezért az állományát is a rangerekekhez és zöldsapkásokhoz jegyzik. Az alakulat állományát 200-300 főre becsülik.

28 Az összes haderőnem különleges műveleti erejének a légi támogatását ellátják.

civil kapcsolatok és az 528. támogató (egészségügyi és híradó) dandár is ide tartozik.²⁹ A 2010-es Négyéves Védelmi Felülvizsgálat (*Quadrennial Defense Review – QDR*) 72 ezer főt irányzott elő a SOCOM jövőbeli létszámára, mivel ez a parancsnokság képes a leghatékonyabban felvenni a harcot a terrorista és gerillaszervezetekkel. Ellenben a 2014-es felülvizsgálat csak 3700 fős növelést említ, így a parancsnokság létszáma 69 700 főre nő, ám a 2015-ös költségvetési évre várt forrás 4%-kal csökken 2013-hoz képest, 9,913 milliárd dollárra.³⁰

Hadfelszerelés és modernizáció

Napjainkban az amerikai Hadsereg fő harceszközei még mindig a reagani időszakban rendszeresített, „nagy ötösnek” nevezett fegyverrendszerek: az M1 Abrams harckocsi, az M2/M3 Bradley harcjárművek, az UH–60 és AH–64 helikopterek és a Patriot légvédelmi rakétarendszer.³¹ Igaz, mára többszörös korszerűsítésen és fejlesztésen estek át. Noha az iraki és afganisztáni harcok (vagyis a felkelők elleni harc) követelményei elvonták a forrásokat a hagyományos fejlesztésektől, ennek ellenére az amerikai felszerelés még mindig elsővonalbeli. Az M1A1/A2 még mindig jobb a legkorszerűbb orosz (T–90)³² és kínai (ZTZ–99 vagy Type–99) harckocsiknál.

Jelenleg a hadsereg kiemelt fontosságúnak tartja a nehézdandárok fejlesztését, köztük is a legfontosabb az M113-as páncélozott szállító harcjárművek cseréje, de a Bradley fejlesztését vagy cseréjét is meg kellene oldani, csakúgy, mint az öregedő M109-es önjáró tarackokét. Emellett növelnék a gyalogos dandárok mozgékonyágát és tűzerejét is.³³

Eredetileg az öregedő Abramseket a Future Combat System (FCS) program keretében a Mounted Combat System harcjárművel akarták lecserélni, de a programot törölték. Így hosszú távon a 1547 M1A2 SEP v1/v2 és a 950 M1A1 Abrams harckocsi marad rendszerben. Valószínűleg lesz M1A3-as, amelynél korszerűbb elektronikát alkalmaznak majd, illetve növelik a túlélőképességet, ugyanakkor csökkentenék a tömeget, továbbá valószínűsítik, hogy a gázturbinát MTU dízelmotorra cserélnék.³⁴ Egyesített, többcélú harckocsilőszer rendszeresítését is tervezik, amely egyben képes ellátni az eddigiek feladatait.³⁵ Az M1A1-ek hadrendben tartását 2021-ig tervezik, ezt követően valószínűleg modernizálják őket, talán A3 szintre. Az M1A2/A3 a tervek szerint akár 2050-ig is rendszerben maradhat, ám ebben az esetben további nagyarányú korszerűsítésre lesz szükség.³⁶

A Bradley-k lecserélésére is az FCS-program keretében kerestek megoldást, de a 2009-es törlést követően a Ground Combat Vehicle fejlesztésébe fogtak, amelynek súlya 50-70 tonna lett volna, ebből adódóan jóval nagyobb védelemmel, de ezt a programot is félre-

29 US Special Operations Command Factbook 2013, 14–15. o.

30 Feickert, Andrew: i. m. 1. és 7. o.

31 Clancy, Tom: *Armored cav.* Berkley Books, New York, 1994, 23. o.

32 A következő években megjelenő Armata viszont minden valószínűség szerint jóval fejlettebb lesz a T–90-nél.

33 Wasserby, Daniel: US Army outlines combat vehicle choices. *IHS Jane's International Defence Review*, November 2014, 6. o.

34 Foss, Christopher F.: IHS Jane's Land Warfare Platforms – Armoured Fighting Vehicles 2014–2015. *IHS Jane's, IHS Global Limited*, 208–209. és 212. o.

35 Wasserby, Dan: US Army outlines combat vehicle choices, 6. o.

36 Foss, Christopher F.: i. m. 208–209. és 212. o.

tették. Ezért már évek óta folyik az összes Bradley korszerűsítése M2A3/M3A3 szintre, amely érinti az elektronikát, a túlélő- és pusztítóképeséget, a kommunikációt és a karbantarthatóságot. Továbbá 150 M3A3-t (felderítő változat) átalakítanak gyalogsági harcjárművé. Az A3-okból lesz a műszakiak számára kialakított, illetve parancsnokjármű-verzió is. Korábban szóba került nagyobb űrméretű gépágyú beszerelése, de jelenleg ez nincs napirenden.³⁷ A jelenlegi ECP (*Engineering Change Proposals – Műszaki Fejlesztési Javaslatok*) korszerűsítés keretében erősebb motort, új felfüggesztési, erőátviteli és elektromos rendszert kapnak, továbbá növelik a védelmet is.³⁸

A másik fontos harcjármű a Stryker család, amelyből többféle (például csapatszállító, egészségügyi, parancsnoki, önjáró aknavető, önjáró löveg, páncélvadász) verzió létezik. Megjelenése óta több korszerűsítési programot is végrehajtottak, például növelték a túlélőképességet, amihez rács- és reaktív páncélszövetet is rendszeresítettek, illetve gyártják az új dupla V-testű Strykert, amelynek kialakítása jobban ellenáll a robbanásoknak, illetve a járműben energiaelnyelő üléseket helyeztek el. 2013 végén 2791 normál és 789 dupla V-testű Stryker állt rendszerben. A típus pályázik az AMPV (*Armored Multi-Purpose Vehicle – Többcélú Páncélozott Jármű*) tenderre is. Mivel az alap csapatszállító jármű csak géppuskával vagy automata gránátvetővel van felszerelve,³⁹ szóba került a Stryker 30 mm-es gépágyúval és/vagy Javelin páncéltörő rakétákkal való ellátása is,⁴⁰ tekintettel arra, hogy a hasonló kategóriájú európai és keleti harcjárművek (Patria AMV, Pandur, BTR–90, ZBL/ZBD–08) tűzerőben jelentősen felülmúlják a Strykert.

A régi M113-asok cseréje igencsak érik, ezeket már nem használják a nehézdandároknak harci feladatokra, mivel nem rendelkeznek megfelelő túlélőképességgel. A váltást szeretnék a legolcsóbban kivitelezni, lehetőleg úgy, hogy a Bradley-vel minél nagyobb hasonlóságot mutasson a könnyebb karbantarthatóság kedvéért, ugyanakkor még viták folynak arról, hogy lánctalpas vagy kerekes járművet rendszeresítsenek.⁴¹ Az AMPV-nek önjáró aknavető, parancsnoki jármű/vezetési pont, egészségügyi és általános feladatokat szánnak. Ezt lehet, hogy végül a régebbi Bradley-k átépítésével oldják meg, amelyet a gyártó BAE Systems végezhet el. A tornyot eltávolítják, és az új felépítmény alatt rendezik be a járművet a feladatától függően. Az AMPV-k ABV-védelmet és a Bradley A3-asok motorját is megkapnak.⁴² 13 évig tervezik a gyártást, amelynek végső költsége elérheti a 13 milliárd dollárt, és akár több mint 3000 járművet állíthatnak szolgálatba.⁴³

Fontos az M109 önjáró tarackok modernizálása is, mivel a típus az arzenál egyik legrégebbi darabja. A Pentagon 2013 októberében kötött 688 millió dollár értékű szerződést a BAE Systemsszel az új M109A7-ek, illetve a lőszerszállító M992A3 gyártására, összesen 580 járműre. Az A7 Bradley-alvázra épül, ezzel az A6-hoz képest nő a megbízhatósága és a teljesítménye. A fegyverzet a régi marad (155 mm-es M284 L/39 tarack), ám a pontosságot az Excalibur GPS vezérlésű gránátokkal kívánják javítani. A maximális lőtávolsága

37 Uo. 568–575. o.

38 Wasserbly, Dan: US Army outlines combat vehicle choices, 6. o.

39 Foss, Christopher F.: i. m. 931–933. o.

40 Wasserbly, Dan: US Army outlines combat vehicle choices, 6. o.

41 Wasserbly, Dan: Army of adaption, 26–27. o.

42 Foss, Christopher F.: i. m. 574. o.

43 Wasserbly, Dan: Army of adaption, 26. o.

eléri a 22, míg rakétahajtású gránáttal a 30 km-t. Az M109 a tervek szerint 2050-ig maradhat rendszerben.⁴⁴

A Hummvee-k és MRAP-k lecserélésére is igény van, hiszen az iraki és afganisztáni tapasztalatok bebizonyították, hogy az előbbiek nem rendelkeznek elegendő páncélvédettséggel, míg utóbbiak nem elég mozgékonyak, és gyenge a terepjáró képességük. Helyettük JLTV-t (*Joint Light Tactical Vehicle – Összhaderőnemi Könnyű Taktikai Jármű*) akarnak rendszeresíteni, a tenderen győztes típust várhatóan rövidesen kiválasztják. 49 000 darab gyártását tervezik a hadsereg és 5500-at a tengerészgyalogság számára. 2030-ig folytatnák a gyártást, de a haderő a jelenleg prognosztizált 300 000 dolláros darabát legalább 250 000-re szeretné levinni.⁴⁵

A csapatrepülő-flottánál is jelentős változások várhatóak. Ez lesz a Hadsereg legnagyobb költségvetésű korszerűsítési programja 2015–2019 között, amelynek keretében az Apache, Black Hawk és Chinook helikopterflottát korszerűsítik, illetve új gyártású gépeket is beszereznek. Az UH–60M Black Hawk-okra 8,6 milliárd dollárt, az AH–64E Apache Guardianre 6,45 milliárd dollárt szánnak (itt csak 25 új gyártású Apache készül, a többit a meglévő D típusból korszerűsítik). A nehézszállító flottánál 188 új CH–47F épül, míg 218 régi Chinookot F szintre korszerűsítene. Az eredeti terv szerint a Nemzeti Gárdának át kellene adnia az összes harci helikopterét a Hadseregnek, hogy pótolják a kiöregedő Kiowákat. Ezzel a felderítést és a harci feladatokat is az Apache fogja ellátni. Az AH–64E együttműködhet majd az MQ–1C és RQ–7B pilóta nélküli eszközökkel is. A Nemzeti Gárda fél, hogy ezzel teljesen megszűnik a harci és felderítőképesége, így a tartalékosoknak is kevesebb gyakorlási lehetőség juthat. Ellenben a Nemzeti Gárda megtarthatná a CH–47, UH–60, illetve UH–72 gépeit (Black Hawkból pedig még 111 darabot kapnak is).⁴⁶ Azonban a Kongresszus decemberi döntése alapján a 2015-ös költségvetési évben tilos a Nemzeti Gárda helikoptereinek bármilyen újraosztása.⁴⁷ A szárazföldi erők jelenlegi helikopterparkja: 737 darab AH–64D/E, 346 OH–58, 2174 különböző Black Hawk-változat, 397 Chinook D/F és 277 UH–72.⁴⁸

A fenyegetések és a feladatrendszer változása

A korábbi követelmény az volt a teljes haderővel szemben, hogy képes legyen egy időben két háborút megvívni; ezt mostanra megváltoztatták, és az új elvek szerint több kontinensen kell jelen lenni kis erőkkel, kisméretű konfliktusokban.⁴⁹ Irak és Afganisztán bebizonyította, hogy a jelenlegi létszámmal, illetve a jövőbeni jelentős csökkentéssel hosszú távon nem képesek megfelelő hatékonysággal jelen lenni nagyméretű katonai erőkkel. Azonban kis erőkkel fenntartható jelenlétet lehet biztosítani, ám ez valószínűsíti, hogy vagy csak „kis problémákkal” foglalkoznak majd, vagy minimális amerikai szárazföldi erők bevetésével számolnak (mint az 1990-es években), és helyette inkább légi, tengeré-

44 Paladin M109A7 155mm Artillery System, United States of America. *armytechnology.com*, 2014. 11. 21.

45 Wasserbly, Dan: Army of adaption, 25–26. o.

46 Uo. 24. o.

47 Wong, Kristina: *What's inside Congress's \$585B defense bill?* *thehill.com*, 2014. 12. 05.

48 The Military Balance 2014, 44. o.

49 Wasserbly, Dan: Army of adaption, 20. o.

szeti és logisztikai biztosítást nyújtanak a szövetséges erőknek. Ennek ellenére nem zárható ki, hogy rövid lefolyású(nak ígérkező), intenzív hadműveletekben – mint amilyen például az 1990–1991-es öbölháború volt – ne vetnének be nagyobb erőket is.

Az utóbbi időkben a megélenkült orosz aktivitás miatt ismét felmerült az igény az amerikai szárazföldi erők jelenlétére Európában. A hidegháború csúcán a Hadsereg 277 ezer katonája állomásozott Európában, de még 1990-ben is 213 ezer volt jelen, nehézfegyverzetel.⁵⁰ Jelenleg a szárazföldi haderő 29 ezer⁵¹ katonája szolgál a kontinensen, ahol a harcoló erő létszáma is jelentősen csökkent. A feloszlásra szánt dandárok között volt a két németországi telepítésű dandár (a 170. és 172.) is,⁵² így Európában csak a 173. légideszant dandár Vicenzában (Olaszország) és a 2. lovasezred (Stryker dandár) Vilseckben (Németország) marad az összes amerikai szárazföldi harcoló erő – valamint a 12. csapatrepülő-dandár Ansbachban (Németország).⁵³ Ezek jóval könnyebb fegyverzetűek, mint például az orosz gépesített dandárok, e tekintetben az amerikaiak láthatóan az európai szövetségesekre támaszkodnak, amelyek bár jelentős erővel rendelkeznek, komoly páncélosegységeket a keleti szövetségesek közül egyedül a lengyelek képesek felvonultatni. Ugyanakkor az orosz nem lineáris háború Kelet-Ukrajnában jelentős félelmeket keltett, főleg a balti államokban és Lengyelországban, ezért a 173. légideszant több hadgyakorlaton vett részt a szövetségesek megnyugtatása érdekében, jelezve az amerikai szárazföldi erők jelenlétét. Ám a kontinensen levő könnyebb amerikai erők hathatós befogadó nemzeti támogatás (páncélosok, tüzérség, plusz az amerikai és az európai NATO-tagállamok légierői) nélkül nem lennének képesek egy esetleges orosz támadás megállítására (a támadást szigorúan elméleti eshetőségnek tekintve).

Igazán hatékony és viszonylag olcsó elrettentést az előretelepített készletek jelenthetnek, amelyek lehetővé tennék, hogy a CONUS-on tartózkodó amerikai katonákat repülővel gyorsan átszállítsák, és Európában vegyék fel a szükséges felszereléseket. Ezt a hidegháború idején találták ki, amikor jelentős mennyiségű hadianyagot tároltak nyugat-európai raktárakban. A hidegháborús készleteket mára már felszámolták, és jelenlegi ismereteink szerint Olaszországban terveznek egy nagyobb depót, ahol MRAP járműveket tárolnának, amelyek alkalmasak válságreakgáló műveletekben való részvételre Afrikában és a Közel-Keleten,⁵⁴ de nem hagyományos háborúkra. Nagyjából egy zászlóaljnak megfelelő mennyiségű M1A2-t és M2A3/M3A3-t tárolnak a németországi Grafenwöhrben, ahova rotációs rendszerben érkeznek amerikai alakulatok kiképzésre. Ugyanakkor – a kelet-európai helyzet miatt – az Európában állomásozó amerikai erők (*U.S. Armed Forces in Europe – USAREUR*) parancsnoka szeretné, ha egy teljes dandárnyi nehézfelszerelést telepítenének.⁵⁵

A Hadsereg elemzése szerint a jövő egyik fő kihívása, amelyre fel kell készülniük, a megvárosokban (10 milliónál több lakos) folytatott műveletek lesznek, amelyekre az el-

50 *History*. *eur.army.mil*, 2014. 11. 21.

51 *General information*. *eur.army.mil*, 2014. 11. 21.

52 Lopez, C. Todd: *Brigade combat teams cut at 10 posts will help other BCTs grow*. *army.mil*, 2014. 11. 20.

53 *Units and Commands*. *eur.army.mil*, 2014. 11. 20.

54 Shanker, Thom: *Army's Plans to Relocate Gear Offer Map to Future Roles*. *newyorktimes.com*, 2014. 11. 21.

55 Wasserbly, Dan: *EUCOM chief seeks more equipment, troop rotation*. *Jane's Defence Weekly*, 12 November 2014; 14. o.

következő 20 évben fokozottan szükség lesz.⁵⁶ Az amerikaiak szerint 2030-ra a világ lakosságának 60%-a él majd városokban, ezért várhatóan valóban ez lesz az egyik legfontosabb közeg a haderő szempontjából. Az eddigi legnagyobb város, amelyben műveleteket kellett folytatni, Bagdad volt a maga 5,5 millió lakosával.⁵⁷ A megvárosok katonai szempontból jelentős akadályt jelentenek, ugyanakkor birtoklásuk biztosíthatja a hozzáférést más területekhez. Az ott állomásozó csapatokra azonban komoly fenyegetést vagy kihívást jelenthetnek az ellenséges fegyveresek, a helyi lakosság, járványok kitörése, illetve a biztonsági problémák kezelése.⁵⁸ A problémát a *Unified Quest 14* hadgyakorlaton vizsgálták, amelynek keretében műveleteket modelleztek 2035-ben egy megvárosban, amely egy bukóféllében levő államban helyezkedik el, felkelőkkel és egyéb belbiztonsági problémákkal küzd, plusz még egy nagyméretű áradás is sújtotta.⁵⁹

A forgatókönyv szerint az amerikai erők humanitárius műveletben vesznek részt, ám szükségessé válik terrorista- és felkelőellenes műveletek végrehajtása is olyan ellenség ellen, amely a kezdetektől hosszú távra tervez és kivárára játszik.⁶⁰ A gyakorlat bebizonyította, hogy a rajméretűnél kisebb kötelékek önálló alkalmazása túlzottan veszélyes, mivel tűzharcban könnyen alulmaradhatnak, ezért még a rajok tűzerejét is jelentősen növelni kellene, jobb, hatékonyabb vállról indítható rakétákkal kellene ellátni őket. Emellett az alogységek logisztikáját is javítani kell, hiszen városi környezetben könnyen előállhat olyan helyzet, hogy elvágják a katonákat az utánpótlástól (lásd az 1993. október 3–4-i mogadishui csata tapasztalatait). Mivel a közeljövőben nem várható megfelelő vezető nélküli földi jármű (*Unmanned Ground Vehicle – UGV*) szolgálatba állása, ezért a már elterjedt és bevált UAV-kat (valószínűleg elsősorban forgószárnyasokat) használnák utánpótlás szállítására. Ezenkívül felmerült, hogy már a legalacsonyabb szinten is összefegyvernemi kötelékeket kellene létrehozni, és a hírszerző, megfigyelő és felderítő képességeket fejleszteni kell század- és az alatti szinten is.

Emellett a Hadsereg egyik legkomolyabb kihívása, hogy miként fog helytállni az ázsiai csendes-óceáni színtéren, amelynek értéke az amerikai politika szemében jelentősen megnőtt az utóbbi két kormányciklus alatt, ahogy ezt a 2012-ben meghirdetett „Ázsia felé fordulás” (*pivot to Asia*)⁶¹ külpolitikai irányelve is jelezte. A fő probléma a földrajzi közeg, hiszen az elsősorban a légi és haditengerészeti erőknek, illetve a tengerészgyalogságnak kedvez.

A hadsereg az ázsiai csendes-óceáni térségben

Jelenleg a Hadsereg 79 ezer katonája szolgál az ázsiai csendes-óceáni térségben, közülük a legtöbb, 27 000 Hawaiiin, 19 700 Koreában, 15 000 az Egyesült Államok területén Washington államban és 12 500 Alaszkában, illetve kisebb erők Japánban és Guamon állomá-

56 Wasserbly, Dan: *Army of adaption*, 22. o.

57 Wasserbly, Daniel: *War games: 'Unified Quest' trials US Army operations in future megacities. Jane's International Defence Review*, October 2014., 28–29. o.

58 Wasserbly, Daniel: *Army of adaption*, 22. o.

59 *Unified Quest 2014: Deep Future Wargame. army.mil*, 2014. 11. 20.

60 Wasserbly, Daniel: *War games*, i. m. 28–29. o.

61 A stratégiai „hangsúlyváltozást” a 2012 januárjában kiadott *Defense Strategic Guidance* jelezte. Bővebben lásd: Csiki Tamás – Molnár Ferenc – Varga Gergely: *Az Egyesült Államok védelmi stratégiai irányváltásának háttere, elemei, valamint hatásai Európára és Magyarországra. SVKK Elemzések*, 2012/5.

soznak.⁶² A legfontosabb amerikai szárazföldi alakulatok a térségben a 25. gyaloghadosztály Hawaii és Alaszkában, a 2. gyalogos hadosztály két dandárja Washington államban, a hadosztály 1. dandárja és csapatrepülő-dandárja és egy tüzérdandár Koreában és a 40. gyaloghadosztály (NG) Kaliforniában, Oregonban, Washingtonban és Hawaii. Az ázsiai csendes-óceáni térségben a hadsereg legfőbb, leghosszabb ideje tartó feladata Dél-Korea védelme volt az elmúlt 60 évben, napjainkban ez az a térség, ahol az amerikai erők a legnagyobb valószínűséggel néznek szembe nagyméretű hagyományos szárazföldi konfliktussal. Ám itt is változás várható, mivel többek közt megszűnik a 2. gyaloghadosztály 1. (nehéz-) dandárja, amely már 1965 óta részt vesz Dél-Korea védelmében, feladatát más egységek rotációs rendszerben fogják ellátni 9 hónapos kiküldetésekkel. Az első alakulat 2015. júniustól az 1. lovashadosztály 2. dandárja lesz, illetve az új rendszer szerint a rotációban érkező alakulatok megerősítve, azaz három manőverzászlóaljjal lesznek jelen.⁶³

Az érvényben levő amerikai doktrína, amely elsősorban az ázsiai csendes-óceáni térségben felmerülő fenyegetésekre próbál választ adni, az Air Sea Battle koncepció nem igazán számol a Hadsereg erőivel, elsősorban a flottának és a légierőnek, illetve kisebb mértékben a tengerészgyalogságnak szán szerepet.⁶⁴ Eszerint a Hadsereg erői közül leginkább a légvédelmi alakulatok kaphatnak bármilyen feladatot, például a Patriot és THAAD komplexumokkal (2019-re 15 Patriot osztály és 7 THAAD üteg)⁶⁵ felszerelt alakulatok a bázisok légvédelmét láthatnák el az ellenséges légi- és rakétatámadásokkal szemben. Bár ez kétségtől fontos feladat, de a Hadsereg erőinek és képességeinek csak egy kis szeletét érinti. Ezért a szárazföldiek próbálják kitalálni, hogy milyen szerepet játszhatnak a Csendes-óceán térségében, hiszen a több feladat a forrásokhoz való jobb hozzáférést is jelenti.

A hadsereg egyik válasza a „Csendes-óceáni út” (*Pacific Pathway*), amelynek célja, hogy hatékonyabbá tegye a kiképzést és együttműködést az amerikai és helyi szárazföldi erők között. A Hadsereg alakulatai több gyakorlaton is részt vesznek, többek között Délkelet-Ázsiában vagy Indiában, de ezek általában csak 10-30 napig tartanak, és mindig oda kell szállítani a felszerelést, majd vissza az Egyesült Államokba, ami nagyon költséges. Ezen fognak változtatni: egyrészt a felszerelést előretelepítve tárolják majd, így azt nem kell mozgatni, másrészt a csapatok nem egy-egy gyakorlatra fognak települni, hanem egy egész sorozatra, akár fél éves vagy hosszabb kiküldetésre is. A gyakorlatokra átlagban 700 fő kontingenseket akarnak küldeni, de ez feladattól függően változhat. Ezek a nagyjából zászlóalj erejű erők felépítésben hasonlóak lehetnek a dandárokhoz, csak kisebbek, ugyanakkor egyéb elemekkel is modulárisan kiegészíthetők, mint például csapatrepülő-erőkkel.⁶⁶

62 The U.S. Army in the Pacific: Assuring Security and Stability. Institute of Land Warfare Association of the United States Army. Arlington, 2013, 7. és 16. o.

63 Wasserbly, Daniel: US Army to replace brigade in South Korea with rotational units. *Jane's Defence Weekly*, 12 November 2014, 5. o.

64 2015 januárjában az Air Sea Battle doktrína és az ennek tervezésével, végrehajtásával foglalkozó szervezetek nevét megváltoztatták annak érdekében, hogy jobban tükrözze az elmúlt években megjelenő új feladatot, a globális közös terekhez – többek között a légtérhez és a világtengerekhez – történő hozzáférés biztosítását (*access to global commons*), az új név pedig Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons (JAM-GC). Sam LaGrone: [Pentagon drops Air Sea Battle name, concept lives on](#). *usni.org*, 2015. 01. 20.

65 2014 *Quadrennial Defense Review*, 39. o.

66 Olson, Wyatt: [Pacific Pathways: Army prepares new tack for deploying forces in Pacific](#). *stripes.com*, 2014. 11. 24.

Elsőként a 25. gyaloghadosztály 2. (Stryker) dandárjának 800 katonája vesz részt egy három hónapos gyakorlatsorozaton Indonéziában, Malajziában és Japánban. A gyakorlatokra változatos földrajzi és éghajlati környezetben kerül sor, amelyek során légi roham-, dzsungel-, rögtönzött robbanóeszközök (*Improvised Explosive Devices – IED*) elleni, egészségügyi támogató, valamint pilóta nélküli eszközzel végrehajtott megfigyelő műveleteken cserélnek ismereteket a helyiekkel. Ehhez Stryker harcjárműveket és UH/HH–60, AH–64 helikoptereket is igénybe vesznek, amelyekkel éleslövészeteket is tartanak. A gyakorlatok szünetében pedig kikötőműveleteket gyakorolnak, illetve kulturális tréningeken vesznek részt.⁶⁷ A Hadsereg vezetői szerint így nemcsak jobban megismerik a várható műveletek színterét, de mindez jobb együttműködést tesz lehetővé az amerikai és helyi erők között, mint a légi vagy haditengerészeti együttműködések. Tekintettel arra, hogy utóbbi két haderőnem túlzottan technikai jellegű, amelyben az amerikaiaknak akkora előnye van, hogy másokkal nehezebb az együttműködés, míg mondjuk két gyalogosraj között nincs ekkora különbség, mindennek van valós alapja.⁶⁸ Ennek megfelelően alakítják az előretolt készleteket is, ezért a Strykerrel felszerelt alakulatok kiképzéséhez elengedhetetlen további felszerelést is elhelyezik a térség bázisain. Koreában és Japánban a hagyományos harci felszerelésen felül specializált eszközöket is tárolnak, például Koreában vegyvédelmi és egyéb tömegpusztító fegyverek elleni védőfelszerelést, továbbá Japánban katasztrófák következményeinek felszámolásához szükséges felszerelést.⁶⁹

A Hadsereg azon is dolgozik, hogy UH–60-asait és AH–64-eseit a haditengerészet hajóiról üzemeltethesse szükség esetén.⁷⁰ Ezt a britek már kipróbálták a líbiai válság idején, és saját Apache-aikat sikerrel alkalmazták a flotta helikopterhordozóiról. Itt jegyzendő meg, hogy az AH–64D/E sokkal jelentősebb harci és túlélőképességekkel bír, mint a tengerészgyalogság AH–1W/Z-i. A hadseregnek emellett sok előnye van a tengerészgyalogsággal szemben, például páncélos erői felülmúlják a tengerészgyalogságét, így offenzív műveletekre alkalmasabbak. A baj az, hogy ehhez előbb valahogy talajt kell érni, ráadásul a nehéztechnika nehezen is szállítható. Ám a tengerészgyalogságnak is kevés deszanthajó áll rendelkezésére, légi szállítással pedig csak kevés nehéztechnika juttatható célba. Egy bevetéssel egy C–17 csak egy, míg egy C–5 két Abramset szállíthat el. Máshogy sem sokkal jobb a helyzet, az öbölháború alatt például a 24. gépesített gyalogoshadosztályt csak 26 hajóval tudták átszállítani Szaúd-Arábiába.⁷¹

A tengerészgyalogság szerint – aminek a Hadsereg most a szakterületére merészkedett – a szárazföldiek egyfajta „második tengerészgyalogság” akarnak lenni, ám e téren gyengébb képességekkel rendelkeznek, tekintettel arra, hogy se hajókkal, se tapasztalattal, se doktrínával nem rendelkeznek kétéltű műveletek végrehajtásához. Ráadásul a haditengerészet sem rendelkezik elegendő partraszállító hajóval,⁷² vagyis nem az a probléma, hogy nincs rájuk elég tengerészgyalogság. Ezért a Hadsereg terveit feleslegesnek tartják, bár az ő szempontjukból érthető, hiszen egyazon forrásokra pályáznak, más-

67 U.S. Army's 'Pacific Pathways' begins. *hawaiiarmyweekly.com*, 2014. 11. 24.

68 Field, Kimberly – Pikner, Stephan: The Role of U.S. Land Forces in the Asia-Pacific. *JFQ*, 2014/3, 36. o.

69 The U.S. Army in the Pacific: Assuring Security and Stability, 25. o.

70 Myers, Meghann: *Army helicopters fly from Navy ships, test joint ops*. *armytimes.com*, 2014. 11. 24.

71 Clancy, Tom: i. m. 183. o.

72 Olson, Wyatt: *Pacific Pathways: Army prepares new tack for deploying forces in Pacific*. *stripes.com*, 2014. 11. 24.

résről jellegükből és feladataikból adódóan a tengerészgyalogság e téren tényleg jobb képességekkel bír.

Másrészről a Hadseregnek sok egyéb mellett a légideszant-képessége is egyedülálló, hiszen egyetlen másik haderőnem sem tud nagyszámú ejtőernyőst bevetni. Ehhez 4 dandár áll rendelkezésükre: a 25. gyaloghadosztály 4. (légideszant) dandárja Alaszkában eleve a hadszíntér közelében van, míg a 82-esek 3 dandárja a CONUS-ról gyorsan áttelepíthető. Könnyűfegyverzetük miatt könnyen szállíthatók, ám tűzerejük elmarad a nehéz- vagy Stryker dandárokétól. Ugyanakkor, ha például szigeteket kell gyorsan megerősíteni egy várható invázió ellen, akkor gyorsan célba juttathatók, míg offenzív feladatok esetén éppúgy bevetethők, végrehajthatnak önálló műveleteket (szigetek birtokbavétele) és támogathatnak partraszálló műveleteket is, mondjuk a partraszállási zónák elszigetelésével. A légideszantosok bevetésében jelentős lehetőségek vannak, ezt demonstrálta a 25. gyaloghadosztály 4. dandárjának egy zászlóalja a 2013-as ausztráliai *Talisman Saber* hadgyakorlaton. A 400 katoná az alaskai Elmendorf-Richardson bázisról indult 5 C–17 szállítógéppel, amelyeket Hawaii közelében 5 KC–10A légi utántöltött, majd 15 órás utazás után Ausztrália felett ugrást hajtottak végre. Ez volt az addigi leghosszabb leszállás nélküli C–17-es művelet.⁷³

Összegzés

A közeljövőben nem várható, hogy bármely ország fegyveres erői komolyan megkísértenék az amerikai fölényt, legyen szó bármely haderőnemről. Nincs ez másképp a szárazföldi erők esetében sem. Lehet, hogy a kínai vagy észak-koreai számszerűleg nagyobb, de technikai fejlettségben sem ők, sem az oroszok nem állnak felette, kiképzettség tekintetében pedig az amerikaiak szintén igen magas szinten állnak. A legközelebbi képességű európai NATO- és távol-keleti (például koreai, japán) erők pedig szövetségesek, ráadásul kisebbek is. Ezért, bár a Hadsereg (*US Army*) nehéz évek elé néz és jelentős erőcsökkenésen megy keresztül, nincs okunk azt hinni, hogy a katonai erőviszonyok emiatt jelentősen megváltoznának. Az amerikai hadsereg jó ideig a legütőképesebb szárazföldi erő marad a Földön, amely hagyományos konfliktusokban nagyon jó eséllyel szállhatna szembe még a legerősebb ellenfelekkel is. Az amerikai Hadsereg (és összességében a haderőre) véleményem szerint az olyan elhúzódozó, kilátástalan és csak nagyon nehezen megfogalmazható, ködös célokkal rendelkező konfliktusok jelentik a legnagyobb fenyegetést, mint amilyen Irak és Afganisztán volt. Az ilyen konfliktusok kimerítik az erőforrásokat és a haderőt, ami pedig lehetőséget ad a békeállapotban levő ellenfeleknek a köztük levő képességbeli „szakadék” csökkentésére. Természetesen itt a kritika elsősorban a politikát éri, hiszen a döntéshozók azok, akik meghatározzák a haderőnek a célokat, ellátják eszközökkel és megszabják a korlátokat – a katonák csak parancsot teljesítenek, a legjobb tudásuk szerint.

⁷³ Smith, Jeffrey: *Spartan Paratroopers jump across the equator, into Talisman Saber*. *jber.af.mil*, 2014. 11. 24. és Pittaway, Nigel: *Talisman Saber 2013*. *Air International*, October/2013, 113–114. o.